

veče bantovati i usilovati u njegovom blagu, ni viza uzimati ni zamirati, jošte zvestivše nam gospodinu svojemu, da su voljni suca (sudca) postaviti izabravše iz meju sebe, koga im drago svoga brata, jošte ki bi se tat, ali ki ini hud človek med njimi našal, da ga je dužan njih pristav (pristaldus licitor) kaštigati onom kaštigom, ča bi ga pravda opitala, jošte tečca (cursor) koga bismo mi o svom dvoru držali, dležni su mu vsi davati ednu grivinu čieslito, da potom niednim nisu dužni, jošte naš travnik, ki je pod put pri lesčici (coryletum) da su ga dležni opravljati i ograjvati počamše od lesčice do ribnjaka i vsemu naresivati, ča mu je potribno, i da su nam dležni sinokoše pokositi, ispraviti i privesti onu sinokošu, ka se sinokoša zove malinopolje od me dome, i ki bi ih koli malin imil, da nam imaju mliti prez vagána, i na to im dasmo taj naš list otvoren pod našu visuču pečat, pisan u Prumni u pondilak prvi po svetoga Jurja dne lit gospodnjih 1553.“

Iz tega lista se vidi, da so pred tristo leti Čakavci v neizveršivnem naklonu še imeli, ki ga danes Vuk pri njih pogreša.

(Konec sledi.)

Slovanski popotnik.

* Slavni gospod prof. dr. Miklosić nas je zopet s kaj važnim plodom svoje učenosti obdaril. V zboru učene akademije dunajske 4. februarja t. l. je namreč govoril o koreninah staroslovenskega jezika; govor ta je natisnila akademija v 8. zvezku svojih modroslovsko-zgodovinskih spisov, iz katerih je v posebnem natisu na svetlo prišel pod naslovom: „Die Wurzeln des Altslovenischen.“ Gospod Miklosić piše v vvodu: „Das Verzeichniss enthält sowohl die Verbal- als Pronominalwurzeln der altslovenischen Sprache: andere slawischen Sprachen sind häufig berücksichtigt worden, allein Wurzeln derselben, die im altslovenischen nicht nachweisbar, sind nur dann aufgenommen worden, wenn sie für dieses Aufschlüsse zu bieten oder sonst von Interesse zu sein schien. — In das Verzeichniss sind daher alle Formen aufgenommen worden, welche in Formen- oder Wortbildung als Wurzeln behandelt werden. Die Veränderungen, denen die Verbalwurzeln bei der Wortbildung unterliegen, sind verschieden, je nachdem die Wurzeln vocalisch oder consonantisch auslauten; sie sind ferner verschieden, je nachdem dieser oder jener Vocal als Wurzelvocal auftritt. Wir theilen daher die Verbalwurzeln nach dem Auslaute in vocalisch auslautende und in consonantisch auslautende, und nach dem Wurzelvocal die ersten in sieben, die letzteren in dreizehn Classen.“ — Miklosićevih del ni treba priporočati nikoli — le oznani jih, je dosti, da seže vés učeni slovanski svet po njih. Taka bode tudi s tem najnovejšim delom.

* Slovenska koléda za leto 1858, slovenskemu ljudstvu v poduk in razveseljevanje. Vredil Ant. Janežič, c. kr. učitelj višjih realnih šol v Celovcu. Izdalo društvo sv. Mohora. V Celovcu. — S tem naslovom so prišle lepo natisnjene, z v jeklo vrezano podobo božjega pota na sv. Višarjih olepšane bukve, ktere obsegajo na XXXI straneh slovensko pratiko za navadno leto 1858 kot priklado, in na 267 straneh mnogo sostavkov pripovednega, krajo-pisnega, zgodovinskega, naravoznanstvenega, pesniškega zapopada i. t. d. — Pratika je po šegi navadnih praktik urejena, samo da se nahajajo v nji še patroni avstrijskih dežel, rodopis cesarske rodovine, imenik vsih rimskih papežev, imenitniši sejmi na Koroškem, Krajnskem, Stajerskem in Primorskem, štempelj ali kolek in obrestni prerajt. Ta poslednji je posebna olajšava vsakemu, komur je obresti ali činže prerajtovati od 5 do 1000 fl. za celo leto, za pol, za četert leta, za en mesec, za en teden po 3 $\frac{1}{2}$, po 4 po 4 $\frac{1}{2}$ in po 5 fl. od sto. — V pripovednem i. t. d. smo

brali z radostjo domačo povést „Poštena Bohinčeka (sic!) v Benedkah“, kateri, če je izvirna, gré doslej gotovo prvo mesto med izdelki te verste. Mično berilo je, ki serce povzdiguje in unema za vse lepo, dobro in resnobno. Taki sostavki so ugodni za požlahnovanje duše in serca. Druga „Fedor in Olga“ je v enakem smislu pisana, toda poslovenjena. Vsak sostavek natanko pretresti, bi preobširno bilo, omeniti pa moramo, da nam se je gosp. Fr. Erjavcova „Mravlja“ tako prikupila, da jo v Novicah ponatisnemo; potem je učeni gosp. prof. Robida s svojim sostavkom „Koledar ali Pratika“ prav po domače razložil, kaj je pratika in vse, kar je v nji. Tudi pésnikov se je več v „Koledi“ oglasilo, med kterimi gré pésmi „Človek“ gospoda J. S. prvo mesto. — Z eno besédo: Vsi sostavki so tako mično-bravni, tako gladko in umévno pisani, da zamoremo „Slovensko Koledo“ živo priporočiti. Podobna je po vsem, kar se tiče notranjega duha in unanje oblike „Drobtinicom.“ Komur so te priljubljene, se bo prikupila tudi „Slovenska Koleda“, ktera je prava njih sestrična, samo da ima še pratiko pridjano.

* Gosp. dr. Imbro Ignjatijević Tkalac napoveduje novo izdanje pesme Ivana Mažuranića „Smrt Smail-Age Čengića“, poznane po narodu kot najkrasnejši plod novije jugoslovanske književnosti. Izdal jo bo v korist penzijskega zavoda za vdove in sirote pravoslavne obreda v Dalmaciji. Ker je krasna pesem tudi krasno tiskana in njena cena lé 20 kr., se je nadjati, da bo tudi med Slovenci našla mnogo kupcov, kterim jo živo priporočamo. Kdor jo želi imeti, nej pošlje 20 kr. gosp. dr. Tkalacu v Zagreb, kateri ob enim naznanja, da se natiskuje v Lipsku njegovo delo v nemškem jeziku „Das Staatsrecht des Fürstenthums Serbien“, ktero bo do novega leta na svitlo prišlo. Veljalo bo 2 fl. 24 kr. do 3 fl. 12 kr. Kdor želi to delo kupiti, naj se oglasi tudi pri gosp. izdajatelji.

Kratkočasnica.

(Na zdravje rujavega hudiča!) Nek gostivničar je imel natákarco, ktera je kaj rada sladko vince lizala. Včasí se ga je tako naserkala, da ni mogla jezika obračati. Kadar je šla v vinski hram kakemu gostu po vina, se je gotovo mogla popred tudi sama prepričati, ali je kapljica dobra ali ne. Ker si je pa mislila, da dva ali trije bolj natančno razsoditi morejo, je tudi kuharco in pestinjo v hram povabila. Gospodarju se je čudno zdelo, zakaj so njegovi ženski posli večkrat tako židane volje. Prepričati se je hotel sam, ali je govorica, da ga hodijo v hram serkat, resnica, ali le opravljanje; skrije se tedaj za sode v hramu. Ni dolgo, kar priskaklja natákarca po stopnicah in kmalo za-njo tudi kuharca s pestinjo. Natakajo si masliček za masličkom, in ko so se že precej unéle, vzdigne natákarca masliček in reče: „Na zdravje rujavega hudiča!“ in enoglasno odgovorite une dvé: „Na zdravje rujavega hudiča!“ (to je, svojega gospodarja, kateri je imel rujave lasé in je prav ojster bil s posli). Še si ga natočijo, ker so ga bile pa že do gerla site, se jim je tako vperl, da je vsaka rekla: „jez ne morem več!“ Ko je natákarca tako rekla, plane „rujavi hudič“ izza soda, rekoč: „Ga bom pa jez!“ in stori kar bi vsak pameten gospodar storil: natákarco namreč je izročil varhu tacih poštenih ljudi, une dvé je odštel in spodil od hiše! — Ta prigodba je od konca do kraja resnična.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Od Negove poleg Radgone 17. novembra. Fr. W. — Pervi sneg se je po naših slovenskih goricah 13. t. m. prikazal, ki je pa drugi dan že kopneti začel; tedaj smo se ga precej znebili, kar smo si tudi želeli; zakaj nekteri

si dozdej niso še dovelj stelje preskerbeli, drugim je pa za pašo žal, ki je po dežji tako lepo ozelenela, da se je je mogla ljuba živinica obilno nasititi. Paša pa ni bila brez nesreče; nekemu majhnemu fantiču se je pri ognju na polji oblačilo vnelo, da je po groznih mukah umrl; tudi neki deklici na paši je konj s kopitom glavo skoro do smerti razbil. — Naj si to zanikerni starši v posvaritev vzamejo! — Tergatva je dokončana; vina nam je obilno donesla. Ravno pred dežjem (13. okt.) nabrano se kislilo, po dežji in pozneje pa spravljeno sladko kaže; cena slabšega je od 40 do 60 fl. sr., srednega od 60 do 80 fl. in najboljšega od 80—100 in 15 do 20 fl. sr. (?) Tudi tergatva brez nesreče ni bila; en fant se je s pištolo po nesreči vstrelil. Ljubi starši, pazite skerbneje na svoje drage otroke, in poskrite izpred njih oči strelno orodje! — Pri nas so letos čbelarji skoro ob vse čbele prišli, samo dva zvedena moža poznam, ki sta si svoje ljube stvarice do zdaj lepo ohranila. Ona sta namreč poleteli svoje čbelice s sladkimi hruškami, v jeseni z grojzdem, pozneje pa celo z vinskim moštom skerbno kermila tako, da se zamoreta drugim v posnemo priporočati. — Tudi glibanci, katerih se je po rahlem dežji na jezero prikazalo, so ljudem to jesen k živežu veliko pripomogle; in dokler so se v Terstu mesca septembra na tergu na debelo prodajale, jih pri nas mimo in da celo leto viditi ni bilo. — Listje v goricah, ki je letos dosihmal zmiraj zeleno ostalo, je bilo ljudem kaj in kaj všeč, zakaj cele bremena so si ga nasolili za klajo živini domá. — Vincarji in kmetje so že pridno in rano v goricah grobali, če je ravno še listje na terti zeleno (kar za naprej, kakor sodijo, na dobro letino kaže. — Pšenice in réži (žita) so kmetovavci obilno posejali; oboje je dolgo v suhi zemlji mertvo ležalo, dokler ni prijeten dež milega zerna vkaljenje pognal tako, da so se zdaj setve prav košato obrastle. — Gosenke, ki so poleteli od Lutomera do sv. Lenarta v slov. goricah šilovje po hojovih gojzdih pokončevale, so hvala Bogu! tudi svoje peté odmaknile, ter so se v zimsko spanje poskrile. Da bi se le nikdar ne predramile več! Na potovanji od Maria-Celja do Tersta pisatelj ni tega negodnega merčesa zapazil, kakor rayno na zgor imenovanem kraji. Pravijo, in vidi se tudi, da bo drevje vendar le ozelenelo. — Ogenj je drugič na Ptujskem polji, kakor je slišati, sedem hramov vpepelil; pa ne kakor pred kratkem v Lutomeru po tabaku, ampak po gorečem maslu, kojega je neka bedasta ženska z vodo pogasiti namenila. Vzamite si, drage ženke, to nesrečo v posvaritev, pa tudi mlatici naj na škednji z ognjem nemarno ne delajo! Poskrite pa tudi, ljubi starši! pred svojimi otročiči klinčke za ogenj, da vas ne zadene takošna nesreča kakoršna se je ne daleč od Radgone primerila, kjer sta dva otroka tačas, ko so starši k rani službi božji odšli, sama v hiši zaperta se berž s klinčki igraje vés hramec od znotraj nevedoma zažgala in sama sebi grozno smert pripravila. — Slednjič naj od griže omenim, koja kakor potepna kuga med Muro in Ščavnico še zmiraj tako hudo razsaja, da je v treh mescih pri Kapeli, sv. Križu in sv. Jurji več ko 300 ljudi pod zemljo zagernila. O da bi ona za vselej potni list vzela od nas!

Novičar iz raznih krajev.

Presvitli cesar so, kakor smo že povedali, zmanjšanje armade zapovedali. Kakor je slišati, bo vsaka kompanija péšnih, ženijnih in topničarskih regimentov za 25, vsak škadron težkih kojnikov za 30, lahkih pa za 40 mož znižana. Zavaljo tega so prejele vse deželne generalpoveljništva 18. t. m. po telegrafu ukaz, kónj za armado ne več kupovati. Po tem zmanjšanju se bo državi 10 mil. gold. v letu prihranilo. — Pervih 9 mescov t. l. so prejele vse pošte 43 milijonov, 506,800 pisem, 3 mil. 349,000 več kot v tisti dóbi leta 1856, 5 mil. več kot 1855, in 9 mil. 216,500 več kot 1855. — Mlekarji in mlekarice, kateri Dunajčanom mleko prodajajo, so bili dolgo od skerbí nadlegovani, da bi s premastnim mlekom svojim kupcom škodovali. Začeli so tedaj iz zgolj ljubezni vode med mleko prilivati; pa ta hidropatija se Dunajčanom kar nič ni hotla priléči, in mestna gosposka je soznanila hidropate z orodjicem, ktero mlekarjem natanko pové, koliko smé vode v mleki biti, koliko pa ne. To orodjice se imenuje mlekometer (galaktometer). Tako zbirčen je ta spaček, da je od 1. do 15. novembra 115 mlekarjev dunajski mestni gosposki zavaljo prilivanja vode med mleko zatožil, kateri so mogli za to kaznen v dnarijih plačati ali pa, če so bolj srečni bili, samo mleko pustiti, kterege so v imenovanem času čez 2000 bokalov odvzeli. — V Inšpruku so 16. t. m. na ondašnem vseučilišču bogoslovski uki se začeli. 50 let ni bilo ondi več bogoslovskega učilišča. — Poslednje tedne so se v mnogih krajih nesreče po smodniku zgodile; tako je nedavno v Monakovem se v hiši nekega kupca, kmalo potem v Amsterdamu vnel. Pa toliko nesreče ni bilo nikjer kakor 18. t. m. v Mogunci na Nemškem, kjer je 200 centov smodnika, ki je bil v terdnjavi shranjen, se unelo in skorej vés zgornji del mesta v razvaline zdrobilo. Ker nam pa danes prostora zmanjkuje, bomo v naslednjem listu to nezgodo bolj natanko popisali. — Na Francozskem zmanjšujejo sicer armado, pa cesar je ukazal, svojo gardo za 6000 mož pomnižiti. Ker je garda odbrana četa in veliko stroškov prizadeva, bo omenjeno zmanjšanje deželi malo hasnilo. — Povedal je poslednji „Novičar“, da so serbski zarotniki obsojeni, potem ko so sodnije vseh treh stopinj obsodbe poterdile. Imena obsojenih so: Štefan Štefanović, Cvetko Rajović, Miloš Mrzajlović, Nikola Milošević, Milosov Petrović, Štefan Popović, tudi Tomić imenovan (pop). Ti so bili v smert obsojeni.

Darovi za Vodnikov spominek.

Gospod prošt Novomeški Arko Jernej 3 fl., gospod kanonik Novomeški Jelovšek 2 fl., gosp. fajmošter Kamnogoriški Uršič Jernej 5 fl., gospod Klemenčič Jožef, posestnik na Verhniki, 10 fl., gospod Lukman Lambert, predsednik zbornice kupčijske 10 fl., gospod Holzer Karl, posestnik, 10 fl., gospod Samasa Anton, župana-namestnik ljublj. 5 fl., gospod Detela Daniel, posestnik, 5 fl., gosp. Kunšič Lorenc, c. k. dež. sodnije svetovavec, 2 fl., gosp. Hudobiunik Val., dosluž. dnarničar c. k. nadcolnije, 2 fl., gosp. Kozler Janez, grajšak Orteneski, 5 fl., gosp. Kaufman Anton, posestnik v Ljubljani, 2 fl., gospod Gurnik Vincenci, c. k. oskerbnik kolodv. želez. ljublj. 2 fl.

Pogovori vredništva. Gosp. F. S. v. G: S prvimi pesniškimi poskušnjami je kakor z nekterim sadjem: ódalje se godí, bolj je. Tako tudi s pesmico „Mlad. slov.“ Pustimo jo še v piljenji.

Opombica zavalj prihodnje naročnine „Novic“. Ker bi nekteri naročniki že zdaj se radi naročili na „Novice“, novi davek, časnikom naložen, bo pa prihodnje leto zadel tudi naš list, ker spada med tiste časnike, kateri so kavcii podverženi, se nam tedaj treba zdí omeniti da — kakor vsi drugi taki časniki — morajo tudi „Novice“ prihodnje leto nekoliko dražje biti, ako nočemo, da bi se skercile med časnike, kateri izhajajo vsaki mesec le enkrat ali dvakrat. Kolika bo prihodnja naročnina, bomo oznanili kmali, pa že zdaj prosimo častite naročnike, naj bi potem ne odlašali naročil in se gotovo že naročili prihodnji mesec zato, ker vsak list mora v prihodnjem letu že pred natisom štempljan biti, tedaj bi bila zguba velika, ako bi natisnili kakih 100 listov odveč, za ktere bi se pa potem naročniki ne oglasili; če jih pa ne natisnemo odveč, bi nasproti naročnikom, ki bi se pozneje oglasili, ne mógli več postreči. To naj bo opombica za danes.